Socialförsäkringsutskottets betänkande

1980/81:4

om sjukpenning till beredskapsarbetare

Motionen

I motion 1979/80:629 av Yngve Nyquist m. fl. (s) hemställs att riksdagen hos regeringen begär en översyn av gällande bestämmelser och deras handläggning så att beredskapsarbetare behandlas enhetligt då det gäller för dem utgående sjukpenning.

Motionärerna tar i motionen upp frågan om de skillnader i sjukpenninggrundande inkomst som kan förekomma mellan dem som efter lång arbetslöshet placeras i beredskapsarbete och dem som, nyinträdda i förvärvslivet, placeras i samma arbete.

Utskottet har inhämtat yttranden över motionen från riksförsäkringsverket och Försäkringskasseförbundet. Till förbundet har i sin tur inkommit yttranden från de allmänna försäkringskassorna i Stockholms, Uppsala, Södermanlands, Östergötlands, Kronobergs och Kalmar län, Bohusläns allmänna försäkringskassa, Värmlands, Kopparbergs och Gävleborgs läns allmänna försäkringskassor och Malmö allmänna försäkringskassa.

Gällande bestämmelser

Den som är försäkrad enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring (AFL) och bosatt i Sverige skall vara inskriven hos allmän försäkringskassa fr. o. m. den månad då den försäkrade fyller 16 år. Inskrivningen medför rätt till sjukpenning om den försäkrades sjukpenninggrundande inkomst uppgår till minst 6 000 kr.

Den sjukpenninggrundande inkomsten motsvarar den inkomst i pengar eller vissa naturaförmåner som den försäkrade kan antas för år räknat komma att tills vidare erhålla av eget arbete, antingen på grund av anställning eller genom annat förvärvsarbete. I de fall då den försäkrades inkomstförhållanden inte är kända av försäkringskassan fastställs inkomsten av kassan med ledning av de upplysningar som kassan kan inhämta av den försäkrade eller dennes arbetsgivare eller som framgår av den uppskattning som vid taxeringen gjorts av den försäkrades inkomst.

När ändring av betydelse för rätten till sjukpenning eller sjukpenningens storlek har kommit till försäkringskassans kännedom skall kassan ompröva tidigare beslut om tillhörighet till sjukpenningförsäkringen samt i förekommande fall fastställa ny sjukpenninggrundande inkomst. Den försäkrade är skyldig att inom två veckor anmäla sådan ändring i sina inkomstförhållanden. Ändring i sjukpenningen sker därvid inte förrän 30 dagar efter det att

försäkringskassan har fått kännedom om inkomständringen.

Tillfällig inkomständring under året skall inte påverka den sjukpenninggrundande inkomsten. I praxis tillämpas en sexmånadersregel som innebär att en inkomständring som kan beräknas påverka inkomstförhållandena under högst sex månader skall anses som tillfällig och inte påverka den sjukpenninggrundande inkomsten.

Remissyttrandena

Såväl *riksförsäkringsverket* som *Försäkringskasseförbundet* anför att gällande bestämmelser och praxis för fastställande av sjukpenninggrundande inkomst kan leda till skillnader i kompensationsnivån mellan försäkrade med samma arbetsinkomst. Försäkringskasseförbundet pekar på att den sjukpenninggrundande inkomsten kan fastställas till olika belopp beroende på om den försäkrade just inträder i arbetslivet eller om den försäkrade efter tidigare förvärvsarbete tar en korttidsanställning. Tillämpningen kan enligt riksförsäkringsverket uppfattas som oenhetlig även om den helt följer gällande praxis.

Remissinstanserna framhåller att de nuvarande reglerna för fastställande av sjukpenninggrundande inkomst kan ge ojämna effekter inte enbart vid beredskapsarbete utan även vid andra mer eller mindre tillfälliga anställningar eller oregelbundna arbetsförhållanden. Riksförsäkringsverket anser det önskvärt att det såvitt möjligt skapas enhetliga regler för beräkning av beredskapsarbetares sjukpenning. Försäkringskasseförbundet menar att bestämmelserna om allmän försäkring och tillämpningen av dessa skall utformas så att allmänheten inte har anledning att uppfatta försäkringen som orättvis.

I remissyttrandena anförs att den fråga som tas upp i motionen faller inom sjukpenningkommitténs utredningsuppdrag.

Tidigare behandling

Riksdagen har under en följd av år behandlat frågor som rör fastställande av sjukpenninggrundande inkomst och verkan av gällande bestämmelser inom sjukpenningförsäkringen. Senast skedde det med utgångspunkt i utskottets betänkande SfU 1979/80:15. Med anledning av motioner om kompensationen inom sjukpenningförsäkringen för deltidsarbetande m. fl. hänvisade utskottet bl. a. till att sjukpenningkommittén enligt sina direktiv skall överväga lämpliga metoder för att söka komma till rätta med bl. a. de ojämna effekter som bestämmelserna om sjukpenninggrundande inkomst kan ge för deltids- och delårsanställda.

Utskottet

Den sjukpenninggrundande inkomsten, som bestämmer sjukpenningens storlek, fastställs av försäkringskassan till ett belopp som grundas på vad den försäkrade kan antas komma att få i inkomst under det närmaste året. Fastställd sjukpenninggrundande inkomst kan ändras om det görs troligt att den nya inkomsten kommer att bestå längre tid än sex månader.

I motion 1979/80:629 framhåller motionärerna att försäkrad som har en fastställd låg sjukpenninggrundande inkomst, baserad på ett antagande om ett flertal kortvariga arbeten och dessemellan perioder av arbetslöshet, inte kan få denna inkomst höjd på grund av ett relativt sett välbetalt beredskapsarbete. När det gäller dem som tidigare inte har förvärvsarbetat och som därmed inte har någon fastställd sjukpenninggrundande inkomst har motionärerna erfarit att försäkringskassornas handläggning skiljer sig åt. Vissa kassor tar enligt motionärerna fasta på den första månadslönen och fastställer den sjukpenninggrundande inkomsten genom att multiplicera denna månadslön med tolv. Därmed kommer, anför motionärerna, vissa nyinträdda i förvärvslivet att placeras i en hög sjukpenninggrundande inkomst. Motionärerna menar att gällande regler för fastställande av sjukpenninggrundande inkomst kan upplevas som orättvisa mellan arbetskamrater i samma beredskapsarbete, beroende på om de är sjukpenningplacerade tidigare eller om de tidigare inte har förvärvsarbetat. Motionärerna begär därför en översyn av gällande bestämmelser och deras handläggning så att beredskapsarbetare behandlas enhetligt i sjukpenninghänseende.

Riksförsäkringsverket har i sitt remissyttrande över motionen vitsordat att de nuvarande reglerna för beräkning av sjukpenninggrundande inkomst i vissa fall kan ge ojämna effekter för personer med oregelbundna arbetsförhållanden. Försäkringskasseförbundet framhåller i sitt yttrande bl. a. att bestämmelserna inom allmän försäkring bör utformas så att allmänheten inte har anledning att uppfatta försäkringen som orättvis. Båda remissinstanserna hänvisar till att den fråga som tas upp i motionen faller inom sjukpenningkommitténs utredningsuppdrag.

När utskottet senast behandlade frågor om kompensationen inom sjukpenningförsäkringen för deltidsarbetande m. fl. hänvisade utskottet i sitt av riksdagen godkända betänkande SfU 1979/80:15 till direktiven för sjukpenningkommittén. Enligt dessa skall kommittén bl. a. överväga lämpliga metoder för att söka komma till rätta med bl. a. de ojämna effekter som bestämmelserna om sjukpenninggrundande inkomst kan ge för deltids- och delårsanställda. Frågan som tas upp i föreliggande motion 1979/80:629 om beredskapsarbetares sjukpenning har enligt utskottet sådant samband med sjukpenningkommitténs uppdrag att motionen bör överlämnas till kommittén. Detta bör med anledning av motionen ges regeringen till känna.

Utskottet hemställer

att riksdagen med anledning av motion 1979/80:629 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

Stockholm den 9 oktober 1980

På socialförsäkringsutskottets vägnar
SVEN ASPLING

Närvarande: Sven Aspling (s), Nils Carlshamre (m), Margareta Andrén (fp), Doris Håvik (s), Börje Nilsson (s), Gösta Andersson (c), Ralf Lindström (s), Gullan Lindblad (m), Lars-Åke Larsson (s), Elis Andersson (c), Martin Segerstedt (s), Arne Lindberg (c), Siri Häggmark (m), Arne Andersson i Falun (c) och Nils-Olof Gustafsson (s).

GOTAB 65609 Stockholm 1980